

Sundbyberg 2024-05-31

Vår referens: Annica Nilsson

Mottagare: Anna Thomsson, anna.thomsson@skr.se

Inspel till dialogforum 14 juni med temat arbete för unga och vuxna med funktionsnedsättning

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 53 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Inledning

Funktionsrätt Sverige ser mycket positivt på utgångspunkten att varje möte ska leda till konkreta åtgärder. Det första mötet har temat arbete för unga och vuxna med funktionsnedsättning.

En identifierad utmaning kopplad till arbete för personer med funktionsnedsättning

Att hitta rätt kompetens är den största utmaningen kommuner och regioner står inför, samtidigt kan dessa sektorer bli bättre på att anställa personer med funktionsnedsättning. Vård, skola och omsorg har stora behov av att rekrytera de kommande åren, samtidigt som många personer med funktionsnedsättning är utan jobb.

SKR drev projektet "En breddad rekrytering", som tyvärr inte fått nödvändig spridning eller implementering. Möjligheten att använda sociala hänsyn i upphandling tillämpas sällan eller inte alls när det gäller vår målgrupp.

En utmaning vi identifierar som försvårar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få arbete är avsaknad av mål och handlingsplaner som skapar incitament att implementera goda arbetsätt, analysera vad som behöver göras samt vidta rätt åtgärder för att överbrygga glapp.

En annan utmaning handlar om ungas övergång från skola till arbetsliv/vidare studier. Cirka 140 000 unga mellan 16–29 har under minst ett års tid varit utan vare sig arbete eller studier, varav många av dessa har funktionsnedsättning. Det kommunala aktivitetsansvaret sträcker sig endast fram tills den unge fyller 20 år, vilket gör att en stor andel inte omfattas av kommunens skyldighet att erbjuda individuella åtgärder. Arbetet som bedrivs mot de unga varierar stort mellan kommuner, det finns också svårigheter att möta de ungas behov. Sedan 2019 driver Arbetsförmedlingen ESF-projektet Samstart¹, som finns i 140 kommuner och har avtal med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningarna i dessa kommuner. Projektet avslutas i januari 2026. En utmaning är hur det säkerställs att Arbetsförmedlingen och kommunernas arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningar fortsätter att samverka efter projektets avslut på det framgångsrika sätt som arbetats fram, men också hur vården kan integreras i det arbete. En annan utmaning handlar om hur stödet kan utvecklas i kommuner och regioner för att stödja de unga som befinner sig i UVAS-gruppen², hur vi får fler att söka yrkesprogram och hur nya vägar in i arbetslivet kan upprättas samt fler utbildningsnivåer skapas mellan grundskola och gymnasium (jfr tidigare två-åriga gymnasieutbildningarna, lärlingsutbildningar).

Relevant statistik och data kring utmaningen

SKR:s rapport³ "Välfärdens kompetensförsörjning Personalprognos 2021–2031 och hur välfärden kan möta kompetensutmaningen" (2022) visar att välfärden behöver anställa 410 000 personer på grund av demografins utveckling och pensioneringar fram till 2031 – om ingenting förändras. Behoven är störst inom äldreomsorgen som behöver rekrytera cirka 110 000 anställda. Samtidigt visar statistik från SCB att ungefär hälften, 52 procent, av personer med funktionsnedsättning har en sysselsättning jämfört med 81 procent

¹ <https://arbetsformedlingen.se/for-kommuner/samstart>

² Ta gärna del av [Fokus 23 – Olika villkor för etablering Lokala förutsättningar och stöd till unga som varken arbetar eller studerar](#), MUCF 2023

³ <https://skr.se/download/18.1eb2584e1850542abfaac29/1670940688212/Valfardens-kompetensforsorjning.pdf>

av befolkningen. Endast 44 bland personer med funktionsnedsättning som bedömt sin arbetsförmåga som nedsatt. Av de som är sysselsatta arbetar 70 procent i privat sektor, 21 procent i kommunal sektor, 5 procent i regional sektor och 4 procent i statlig sektor.⁴

Här finns matchningspotential som behöver tas till vara. Dock framgår av ovan nämnd rapport⁵ att "tillgången på kompetens inte motsvarar det arbetsgivarna efterfrågar."

Ett eller flera förslag på lösningar

Utarbeta en handlingsplan med åtgärder för hur sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning ska uppnå samma nivå som övrig befolkning. Konkretisera, sätt upp aktiviteter och mål, inbegripet att se över rekryteringsmetoder, tjänsters utformning samt stöd till arbetsgivare och arbetstagare. Kan arbetsformerna i breddad rekrytering användas i större utsträckning, kan den nya yrkestiteln [Serviceassistent](#)⁶ öppna upp arbetsmarknaden inom äldreomsorgen.

Hur kan SKR bidra till att samverka med Arbetsförmedlingen gällande skolsamverkan bibehålls och utökas i landets samtliga kommuner. Hur kan SKR bidra till att arbetet gentemot UVAS-gruppen stärks så att unga i gruppen ges individanpassade insatser som leder mot arbete eller fortsatta studier.

Lägre tröskel för behörighet (för vissa) yrkesinriktade program på gymnasiet, skulle öka möjligheterna för unga med funktionsnedsättning som mött svårigheter i skolan, men som har förutsättningar att klara av exempelvis praktiska arbetsuppgifter i yrkeslivet. Utveckla Studie- och yrkesvägledarnas, särskilt i gymnasieskolan, roll som brygga ut mot arbetsmarknaden och dess aktörer.

⁴https://www.scb.se/contentassets/d5d99b319ecb4bb6a16da34e83ecce23/am0503_2023a01_br_am80br2401.pdf

⁵ (s. 19-20).

⁶ På ett äldreboende i Göteborg har arbetsuppgifterna delats upp. Städning, tvätt, inköp och mathantering kan utföras av serviceassistenter, vilket samtidigt gör att undersköterskor får mer tid över till sina specifika uppgifter. [Det samarbete som skapats mellan Region Gotland och Samhall](#) där avtal om att utföra tjänster inom äldreomsorgen tecknats, är ett annat exempel. Idag kan värdefull tid försvinna för hemsjukvårdens sjuksköterskor när de kan behöva tvätta bilen, packa väskan med mera.

Utvecklingsbehov i statliga arbetsmarknadspolitiken⁷

Nationell handlingsplan. Ta fram en nationell handlingsplan med åtgärder för hur sysselsättningsgraden bland personer med funktionsnedsättning ska uppnå samma nivå som övrig befolkning.

Matchningsuppdrag. Ge myndighet i uppdrag att undersöka vad som behöver göras för att personer med funktionsnedsättningar ska matchas mot framtidsjobb och branscher med kompetensbrist, exempelvis inom välfärden, vuxenutbildningar inkluderat.

Utvecklat stöd till arbetsgivare. Utvecklat och långvarigt kunskapsmässigt stöd till arbetsgivare i form av handledning, kunskap om funktionsnedsättningens konsekvenser i arbetslivet samt hur arbetsplats och arbetsuppgifter kan behöva anpassas. Höjt tak i lönebidraget och enklare kontakt med Arbetsförmedlingen.

Utveckla Arbetsförmedlingen så att insatser ges på ett framgångsrikt sätt för personer med funktionsnedsättning.

Lägre behörighetströsklar in på vissa yrkesinriktade gymnasieprogram skulle öka möjligheterna för unga med funktionsnedsättning som mött svårigheter i skolan men som har förutsättningar att klara av arbetsuppgifter i yrkeslivet.

Utveckla Studie- och yrkesvägledarnas roll, särskilt i gymnasieskolan, som brygga ut mot arbetsmarknaden och dess aktörer.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande

⁷ Läs mer i [skrivelse](#) till arbetsmarknadsminister Johan Pehrson, maj 2023.